

Gezonde voorraad

Ardine Korevaar

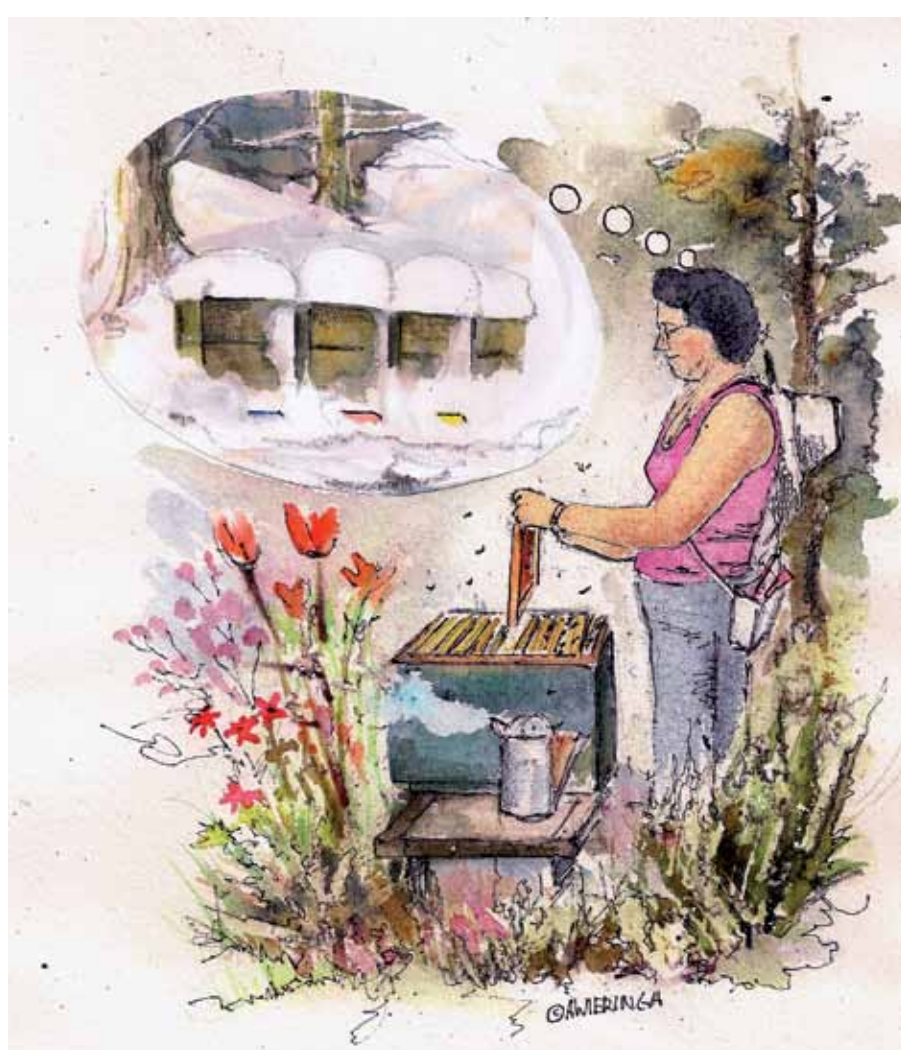
Midden zomer, volop vakantietijd, maar imkers gaan inwinteren. Beetje tegen-draads soort, die bijenhouders, althans zo lijkt het voor de buitenwereld. Al hun activiteiten zijn gebaseerd op de volksontwikkeling van de bijen. Na de langste dag verschuift het accent binnen de kolonie geleidelijk van groei naar het aanleggen van wintervoorraad. Een goede ontwikkeling van het volk in de nazomer is van vitaal belang voor de overwintering en de imker let in de nazomer op de grootte van het volk, de grootte van de bijenwoning, de voedselvoorraad, de onderlinge samenhang tussen deze aspecten en de gezondheid van de bijen. En ook nu weer worden de beslissingen die je neemt mede bepaald door de drachtomgeving en onvoorspelbare zaken als het weer. In de praktijk sta je dan soms in de kast te kijken en vraag je je af welke richtlijn nu het best bij de situatie past. Wat heeft prioriteit? Wanneer voer je bij, als er nog wel dracht is na juli? Bestrijd je de mijten in juli als er nog volop zomerhoning binnenkomt?

Voedselvoorraad, drachtomgeving en gezondheid

Wanneer zo half juli de dracht weinig meer te geven heeft, kan de zomerhoning afgenomen worden. Het is verstandig de bijen direct na afname wat suiker te voeren, de hoeveelheid is afhankelijk van de voedselvoorraad in de broedkamer(s). Een volk heeft twee tot drie ramen voer nodig voor lopende zaken en natte dagen (een aan beide zijden volgedragen broedkamerraam bevat ca. drie kilo suiker dus de lopende voorraad ligt tussen de zes en negen kilo). De verhouding suiker – water in het voer is op dit tijdstip van minder belang, omdat het over het algemeen nog warm genoeg is om het water te verdampen. De zesramer met een jonge moeder heeft half juli aan twee voerramen genoeg om verder te ontwikkelen. Voldoende ruimte voor het broednest betekent dat ze in augustus misschien, voor de definitieve wintervoorraad opgeslagen wordt, nog in een tienramer met sluitblokken kunnen. Dan moet de imker de voedselvoorraad wel in de gaten blijven houden. De zesramer met kunstzwerm is half juli zeker al

toe aan meer ruimte, tenzij het een wel heel klein kunstzwempje was. Als de zesramer niet stampvol zit, moet er gedacht worden aan ziekte, met name nosema. Varroabestrijding mag dan zeker niet uitgesteld worden. Na afname van de honingkamers kan de varroabestrijding plaatsvinden. Iedere methode verloopt verschillend. Mierenzuur werkt bij elke toepassing onmiddellijk tegen alle mijten. Producten op basis van thymol hebben geen invloed op de mijten in het broed en hebben dus meer tijd nodig om effectief te zijn. Het uiteindelijke bestrijdingsresultaat is afhankelijk van weersomstandigheden en het gedrag van het bijenvolk. Er zijn imkers die vijf dagen na het stoppen van de mierenzuurbehandeling de honingkamers kunnen terugplaatsen, omdat ze het geluk hebben dat er ook na juli nog volop dracht voor de bijen is.

Bestrijden van de varroa in juli is verstandig, ook bij langere of latere dracht. In Bijhouden van mei 2010 beschrijft Johan Calis hoe in geval van reizen naar de heide toch met diverse methoden de varroabestrijding op tijd kan worden uitgevoerd. Wanneer de heide bezocht gaat worden, houdt hij 1 augustus aan als einddatum voor bestrijding. Dit is een logische datum als je bedenkt dat de voedsters van de winterbijen in een goede conditie moeten zijn om vitale winterbijen te kunnen grootbrengen, die vanaf september geboren worden. De definitieve wintervoorraad suiker invoeren kan afhankelijk van de dracht tot half september (nu wel 3 delen suiker op 2 delen water, of invertsuikersiroop). Voor veel imkers zal dus de volgorde: honingkamers afnemen, een paar liter suikerwater voeren, varroa bestrijden en daarna volledige wintervoorraad voeren, de praktijk

illustratie Bertus Wieringa

zijn die voor half september wordt afge- werkt. Na die tijd wordt het voor de bijen moeilijker om grote hoeveelheden suiker te bewerken en op te slaan, er moeten winterbijen grootgebracht worden en de nachten zijn kouder.

Een vuistregel voor de voedselvoorraad is: ongeveer vijftien kilo suiker per volk, d.w.z. vijf volle voerramen. Dan blijven er vijf tot zes ramen (tien of elfraamskast) aan ruimte over voor het broednest van winterbijen. Vòòr het voeren hangen sommigen sluitblokken in met het doel om beschimmelen van de kantramen in de winter te voorkomen. Dit gaat ten koste van de ruimte voor het broednest.

Grootte van het volk en de bijenwoning

Met het onttrekken van de honingkamer(s) verdwijnt er ruimte en het volk kan zo groot zijn dat dit tot ongeveer half augustus nog ruimtegebrek geeft, wat dus zwermplannen bevordert, met name bij een oude koningin. De honingkamer leeg onder de broedbak(ken) zetten ondervangt het probleem. Eventueel kun

je de bijen de ramen laten schoonlikken; die sla je bij een volgende inspectie droog op. Wie hier minder werk aan wil hebben slaat de natte honingkamerramen op in een afgesloten ruimte. In het voorjaar kunnen ze zo weer op het volk.

Is meten weten?

Wanneer een volk in de tweede helft van oktober uit minimaal 5000 bijen bestaat, heeft het kans de winter door te komen, maar dit wordt beschouwd als de ondergrens. Bij minder dan 5000 bijen wordt de kans op succesvol overwinteren erg klein. Zeker wanneer de winter lang en vochtig is. Eén vierkante decimeter raat goed bezet met bijen telt ongeveer 125 bijen, wat betekent dat je minstens 40 dm² bijen nodig hebt voor een redelijk overwinterbaar volk. Een broedkamerraam simplex-model meet 7,8 dm² per zijde en dat komt dus afgerond uit op tweeënehalf dubbelzijdig met bijen bezet broedkamerraam als minimum. In theorie. In de praktijk nemen imkers de beslissing om te verenigen meestal op grond van ervaring. Vaak wordt een minimale bezetting van een

raam of vier aangehouden. Maar ook minipluskastjes kunnen overwinteren. Veel imkers verenigen in de nazomer kleine volken voordat ze naar de heidedracht gaan en ook voordat het wintervoer gegeven wordt. Andere imkers verenigen uit principe niet (elk volk is een individu) of doen dat in het voorjaar. Van cruciaal belang bij elke beslissing is dat je weet waarom het volk (te) klein is. Bij een vermoeden van ziekte niet verenigen! Wanneer de moeder slecht functioneert, kunnen de bijen eventueel worden afgeslagen, zodat ze zich kunnen inbedelen bij de overige volken.

Maar altijd

Afhankelijk van dracht en volksontwikkeling varieer je in deze maanden dus de grootte van de kast, al of niet met een honingkamer, maar een vast punt in de nazomerverzorging is de varroabestrijding: liefst rond 1 augustus klaar.

Met dank aan alle adviseurs.

Cursief

Bij tekort aan bij

Rik Oldeven

Dichters zijn rare lui. Niet dat ze gek zijn; eerder zeldzaam. Het zijn taalkunstenaars. Maar op een merkwaardige manier. Terwijl taal bedoeld lijkt om je medemens klip en klaar en dus uitvoerig te vertellen hoe de vork in de steel zit, lijkt het de bedoeling van de dichter in zo weinig mogelijk woorden zoveel mogelijk te zeggen. Je vraagt je af waarom. Voor een antwoord moet je niet bij mij zijn. Wel heb ik me vanaf mijn puberjaren met gedichten bezig gehouden. Waarschijnlijk uit de bij de puberteit behorende recalcitrantie: wat dicht was of dicht leek moest open. Die neiging heb ik overigens nog steeds. Zeker als het de taal – de kruiwagen van onze communicatie – betreft. Emily Dickinson (1830-1886) heeft het volgende geschreven:

Voor een wei heb je klaver nodig en één bij.
Eén klaver en een bij,
En dromerij.
Of alleen maar dromerij bij tekort aan bij.

Een jaar of wat geleden kwam het mij voor het eerst onder ogen. Tamelijk dicht. Dat moest dus open. Kort en goed: als je beschikt over één klaver (-bloem) en één (bestuivende) bij, heb je binnen no time (Emily was Amerikaanse) een hele klaverweide. All your dreams come true. Het gaat je dromen zelfs te boven wat één klaver en één bij kunnen uitrichten. Bijna onvoorstelbaar. Maar als imker heb je met dit versje tot nu toe geen moeite: je weet wat een goede bestuiving kan opleveren.

Maar hoe de laatste twee regels te verstaan? Een poging: als je die bij tekortkomt, blijft het bij dromen: er ontstaat geen wei. Je kunt er alleen maar van dromen. Het wordt geen werkelijkheid, want dromen zijn bedrog. En dat schreef Emily Dickinson heel lang geleden. Haar woorden beginnen pas in onze dagen van gebrek aan biodiversiteit en van bijensterfte indrukwekkende betekenis te krijgen. Grote dichters willen niet alleen met zo weinig mogelijk woorden zoveel mogelijk zeggen, maar ook voor zolang mogelijk. Dichters zijn hun tijd bij leven al ver vooruit. Houd ze in de gaten! In ieder geval als het over bijen gaat.